

Šleziji; vsaka deseta občina je brez šole na Kranjskem, vsaka peta na Moravskem, vsaka tretja na Češkem, vsaka druga na Štajerskem in v Bukovini; vsaka tretja občina ima komaj svojo šolo v Galiciji.

Mestne in tržne občine niso nikjer brez šole; po Dalmaciji, Bukovini, Tirolski s Predarlško in posebno po Primorski imajo pa celo po dve, tri in še več šol. — Vse drugače je s kmetскими občinami. Sicer imajo tudi po Dalmaciji povprek po 7 in še več šol; vendar imajo po več kot jedno šolo le še na Primorskem, Koroškem in v Tirolski s Predarlško; vsaka svojo šolo imajo še v Zgornji Avstriji. V Solnograški

Kranjski in Šleziji je vsaka deseta kmet-ska občina brez šole, v Nižji Avstriji vsaka peta, v Moravski vsaka tretja, blizo tako v Češki, v Bukovini vsaka druga; še manj šol je v kmetских občinah štajerskih, naj-manj v galiških.

Ljubljana kot občina zase ima 8 jav-nih šol; v novomeškem glavarstvu pride na vsako občino 1·55 šol, v krškem in lo-gaškem po 1·4, v kranjskem 1·3, v ra-dovljiškem 1·25, v postojnskem 0·95, v kočevskem 0·9, v ljubljanski okolici 0·8, v črnomaljskem, kamniškem in litij-skem glavarstvu po 0·6 šol.

E. Lah.

(Dalje prih.)

Deželna razstava v Ljubljani in izložbe učil.

Razstave imenujejo mnogi novodobne semnje. Istina je, da se v razstavah mnogo prodaja, vendar to ni njih glavni namen, ampak v medsebojnem tekmovanju strokovnakom in množici dokazati svojo zmožnost. Zato se udeležujejo razstav tudi taki, kateri ne iščejo gmotnega dobička, ampak kateri se samo za čast in napredek svojega stanu potezajo. Med zadnje moramo prištevati v prvi vrsti tudi učiteljstvo. Akoravno ono uspeh svojega vzgojevanja ne more razstaviti, a od poučevanja le nekatere odlomke, mora vsak, kdor si je ogledal zadnje deželne razstave, pripoznati, da je bilo častno zastopano ljudsko šolstvo skoraj na vseh razstavah.

Oglejmo si nekatere razstave v zadnjih letih.

L. 1890. je bila deželna razstava v Gradci. Šolstvo je bilo razstavljeno v posebnem poslopju. Slovenski in nemški učitelji so tekmovali najboljše razstaviti. Zato pa je bila razstava lepa slika neprestanega delovanja v prid in napredek ljudskega šolstva.

L. 1891. je bila deželna razstava v Pragi. Vsa nepristranska poročila so bila o tem jedina, kako častno je bilo zasto-

pano na razstavi ljudsko, srednje in strokovno šolstvo. Razna dela čeških učiteljev so bila vsega občudovanja vredna. Izredna delavnost čeških učiteljev je napolnjevala vsacega opazovalca sè strmenjem. Njihov trud vendar ni bil zaman, kajti posrečilo se jim je dokazati, na kako impozantni stopinji stoji češko šolstvo.

Istega leta je bila deželna razstava v Zagrebu. Hrvaško šolstvo se s češkim ne more meriti. Z zadoščenjem je vendar vsak na tej razstavi opazoval, kako lepo napreduje hrvaško šolstvo in priznati moramo hrvaškemu učitelju, da se je hrvaško učiteljstvo z njo „osvetlao lice i pred svetom se prodičio“. Da pa šolstvo v zadnjih letih tako lepo napreduje, je pripisovati naklonjenosti deželne vlade, in zanimanje posvetne in duhovske gospode.

Ker se jim je šolska razstava na deželni razstavi tako posrečila, priredili so drugo leto v novem učiteljski izložbo učil, koje so se udeležili ne samo vsi boljši ogerski in avstrijski tvorničarji, ampak tudi učitelji v večjem številu. Tudi ta izložba je, kakor je bilo pričakovati po prvi razstavi, krasno uspela.

Letos je bila deželna razstava v Inomostu. V njej ljudsko šolstvo ni bilo zastopano. Celo šolsko vrtnarstvo se je popolnoma pogrešalo, kar pa se ni čuditi, ako se pomisli, da je na vsem Tirolskem samo 21 šolskih vrtov. Le obrtne nadaljevalne šole so izložile nekatere pismene in risarske izdelke, kateri pa niso nič kaj uzorni. Pač pa je bila letos ondi v učiteljski izložba učil, katera je prav dobro uspela.

Leta 1895. bo v Ljubljani deželna razstava. Da se je moremo častno udeležiti, moramo se že zdaj z njo baviti, ker bode tudi šolstvo zastopano. Ljudsko šolstvo bo izložilo tudi šolsko vrtnarstvo. Isto se je že razstavilo l. 1888. na sadni razstavi. Udeležilo se je takrat 25 šol. Med njimi smo videli prav lepe izdelke. Tudi pri sadni razstavi se je učiteljstvo odlikovalo. Glede na lep uspeh takratne razstave je pričakovati, da bode učiteljstvo tudi pri prihodnji deželni razstavi pokazalo lep napredek šolstva.

Z ljudskimi šolami v zvezi so obrtne nadaljevalne šole. Te šole sicer niso stare, vendar jih je primeroma na Kranjskem precejšnje število, akoravno še ne toliko, kolikor bi jih moralo biti. Te šole stanejo mnogo denarja in pokazati se bo moralo, da je ta denar sadonosno naložen.

Smoter deželne razstave v Ljubljani bo isti, ko v razstavah v Gradcu, Inomostu, Pragi in Zagrebu. Šolstvo na Kranjskem sicer še ni na onej impozantni stopinji, ko Češko, a pripoznati se mora, da v zadnjih letih neprestano napreduje. Prispeli smo pač že na ono stopinjo, da se javno lahko pokažemo. V deželnih razstavah razstavljajo v prvi vrsti interesentje iste dežele, razven tega pa tudi mnogi tujih dežel. Šolstvo pa zastopajo povsod le učitelji iste dežele. Zato je deželna razstava živa slika ljudskega šolstva iste dežele. Zato bi bilo obžalovati, ako bi ljudsko šolstvo na prihodnji razstavi ne bilo dobro zastopano. Razstava bi bila največjega pomena za učiteljstvo samo. Ta bi bila za nje naj-

boljša šola, kajti ljubljansko razstavo ogledalo si bo večina učiteljev, ker ogledati si druge jednake razstave mnogim vsled preskromnih plač ni mogoče. Zato je potrebno, da bi bilo na prihodnji razstavi ljudsko šolstvo dobro zastopano.

Najuzornejša izmed omenjenih razstav je bila ona v Pragi. Da se je pa tako posrečila, pripisovati je izredni delavnosti češkega naroda. Oglejmo si malo to delovanje.

Za ljudsko šolstvo je skrbel v razstavi pododbor odbora za šolstvo. Isti je izdal že leto popred vsem okrajnim in krajnim šolskim svetom vabilo in poziv glede razstavbine udeležbe. Takoj začetkoma se je zdatno število oglasilo, katero število se je pa še pomnožilo. V poravnanje izdatkov za šolsko izložbo je dovolilo naučno ministerstvo 8000 gld. Vrh tega je deželni šolski svet dovolil, da se pokrijejo krajevni izdatki iz prebitkov šolskih proračunov.

Da bomo torej častno zastopani na ljubljanski razstavi, treba je ne samo velike delavnosti, ampak tudi denarnih žrtev. Teh učiteljstvo ne zmore. Treba je torej drugod pomoči iskati. Na Češkem so se dejali krajevni stroški v proračun, na Hrvaškem je podpiralo razstavo deželna vlada in razna mesta so tekmovala, kojih razstava bo lepša. Tako je mesto Osijek privolilo v to svrhu 250 gld. ter razstavilo res bogato zbirko, katero je razstavilo po sklepu deželne razstave tudi doma. Pri nas se na krajne šolske svete in občine ne smemo preveč zanašati. Poskušajmo vendar tu in tam kako podporo doseči. Osebito smemo upati, da nas deželni odbor in kranjska hranilnica tudi v tem slučaju ne bosta zapustila ter da bode tudi nam naučno ministerstvo kako podporo naklonilo.

Nujna potreba je torej že zdaj na razna vrata trkati. Razven tega potreba je tudi reklame, da se bode učiteljstvo že sedaj pripravljalo ter se v velikem številu razstave udeležilo.

Na deželni razstavi v Gradci je bila razstavljena stalna izložba učil. Drugod pa so se prirejali za-sè izložbe učil. Oglejmo si tudi to vprašanje:

Velike važnosti in koristi izložb učil mi ni potreba poudarjati. Prvo stalno izložbo učil je ustanovilo že leta 1888. vzgledno „Pedagogijsko društvo“ v Krškem. Žal da Krško nima ugodne lege, da bi si veliko učiteljev je zamoglo ogledati. Zato slovenski učitelji niso bili zadovoljni samo

s to izložbo, ampak so si prizadevali jih prirejati tudi drugod. Tako v Mariboru, tako tudi v Ljubljani ob priliki deželne učiteljske konferencije l. 1891. Velicega pomena za kranjsko šolstvo bi bilo, ko bi se za časom deželne razstave priredila bodi si v razstavi bodi si za-sè izložba učil v velikem štilu. Ker pa je na Kranjskem 62·6% jednorazrednic, zato je tudi važno, da je priredi posebna izložba za jednorazrednice najpotrebnejših učil. **L. Stiasny.**

Književnost.

Letna šolska poročila. 1. *Jahresbericht des k. k. Staats-Obergymnasium in Laibach.* Prinaša članka: „Die geodätische Linie. Von M. Vodušek“ in „Profesor Josip Marn. Von A. Karlin“. Razven ravnatelja Andreja Senekoviča je imel zavod za obvezne predmete še 27 učnih močij. Konec šolskega leta je bilo 620 učencev, med temi 78 odličnjakov, I. red je imelo 394, ponavljalno preskušnjo 76, II. red 46 in III. red 24 učencev in zaradi bolezni dodatno preskušnjo 2 učenca. Slovencev je bilo 490, Nemcev 126, 2 Italijina in 2 Čeha, med temi 614 katoličanov, 4 protestantje in 2 žida.

2. Izvestje c. kr. državne nižje gimnazije v Ljubljani. Uvodni članek „O metodiškem pouku nemščine v I. in II. razredu slovensko-utrakvistiskih gimnazij. (Konec.) Anton Štritof“. Za obvezne predmete ravnatelj Franč. Wiesthaler in 12 učnih močij. Konec leta 357 učencev, vsi Slovenci in katoličani. Spričevalo z odliko je dobilo 44, I. red 236, II. red 31, III. red 6 učencev, ponavljalna preskušnja se je dovolila 39 in dodatna zaradi bolezni 1 učenca.

3. Letno izvestje c. kr. obrtne strokovne šole za lesno industrijo v Ljubljani. K načelni sliki članek „Vrata iz leta 1638 v Kranji, Ivan Šubic“. Učiteljstvo: ravnatelj J. Šubic, 5 strokovnih učiteljev, katehet in 3 delovodje. Število frekventantov konec leta 102. Klasifikacija rednih učencev: uspeh dovoljen 38, nepovoljen 8, ponavljalno preskušnjo 3, neizprašan 1, odhodno spričevalo 10, Slovencev 68, Nemca 2, vsi katoličanje.

4. Letno izvestje c. kr. obrtne strokovne šole za umetno vezenje in šivanje čipek v Ljubljani. Ravnatelj J. Šubic, katehet in 5 učnih močij. Konec leta 52 obiskovalk. Pri 26 rednih učenkah uspeh dovoljen, pri 2 nepovoljen, s ponavljalno preskušnjo 1, neizprašana 1. Slovenk je bilo 45, Nemk 13, 2 Poljakinj in 1 Hrvatice; po veri 60 katoličank in 1 židinja.

5. Letno poročilo I. mestne petrazredne deške ljudske in obrtne pripravljalne šole

v Ljubljani. Članek „Tristoletnica zmage pri Sisku. Ivan Belè. (Ta članek je v vseh slovenskih ljubljanskih poročilih.) Šolski voditelj Andrej Žumer, katehet in 8 učiteljev. Konec leta 465 učencev, vere vsi katoliške, 364 Slovencev in 1 Nemeč. Za višji razred sposobnih 348, nesposobnih 114, neizprašani so ostali 3 učenci. — Obrtna pripravljalna šola je imela k. l. 126 učencev, vsi katoličani, po narodnosti 2 Nemca, drugi Slovenci.

6. Letno poročilo II. mestne petrazredne deške ljudske šole, obrtne pripravljalnice in šolske delarne v Ljubljani. Voditelj Fr. Raktelj, katehet in 10 učiteljev. Konec leta 537 učencev, po veri 536 katoličanov in 1 pravoslaven, 532 Slovencev, 3 Nemci, 2 Srba. Za višji razred sposobnih 379, nesposobnih 150, neizprašanih 11. — Obrtna pripravljalna šola štela je konec leta 151 učencev. — Šolska delarna: Voditelj Fr. Raktelj in 2 učitelja. Učencev je bilo 28.

7. Letno poročilo mestne osemrazredne dekliške ljudske šole v Ljubljani. Nadučiteljica Julija Moos, katehet in 7 učiteljic. Konec leta 376 učenk. Vere vse katoliške, Slovenk 363, Nemk 13. Za višji razred sposobnih 307, nesposobnih 63, neizprašanih 6.

8. *Jahresbericht der fünfclassigen städtischen deutschen Mädchen-Volksschule in Laibach.* Voditeljica Alojzija Bauer, katehet in 7 učiteljic. Konec leta 350 učenk, 343 katoličank, 2 protestantinj in 5 židinj. Imed teh govorilo je samo nemško 62, samo slovensko 7 učenk, druge slovensko in nemško. Za višji razred sposobnih 284, nesposobnih 48, neizprašanih 18.

9. Letno poročilo Uršulinskih dekliških šol v Ljubljani. Voditeljica Antonija Murgel, 2 kateheta, poučevale so izprašane učiteljice iz reda sv. Ursule. I. Otroški vrtec je obiskovalo 56 deklic. II. Vnanja osemrazredna šola. Konec leta 610 učenk in sicer 552 Slovenk, 50 Nemk, 4 Italjanke, 1 Hrva-